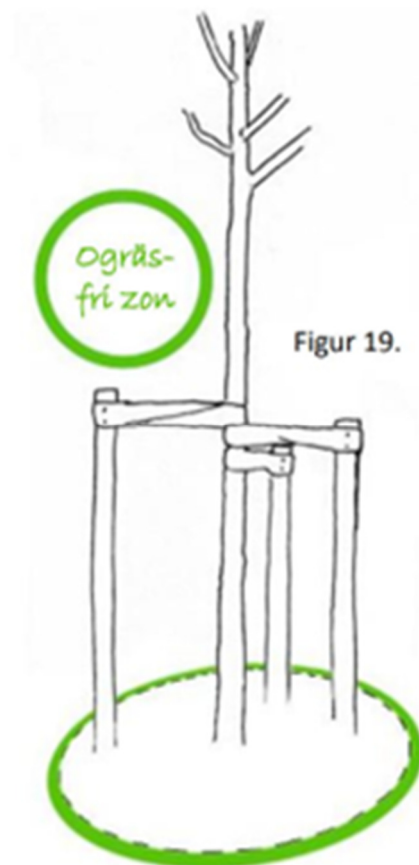

ALLMÄNNA RÅD FÖR SKÖTSEL AV PLANTSKOLEVÄXTER UNDER GARANTITIDEN.

Utökad version möjlig att projektnpassa med excel

LRF Trädgård/Plantskola 2025

Användarhandledning:

Levande material

Växter är levande material samtidigt som entreprenadutförandet måste vara kalkylerbart och transparent. Därför blir skötseln ur växtskötarens perspektiv ofta ett statiskt arbetsutförande medan växtmaterialet påverkas olika av olika växtförhållanden, exempelvis jordarter, lutningar, väderlek och mikroklimat. Denna checklista tar inte hänsyn till specifika växtförhållanden och kan heller inte ersätta en redan överenskommen bygghandling när det gäller skötsel under garantitiden. Däremot bör checklistan kunna komplettera en bygghandling om beställare och entreprenör kommer överens om att så skall ske.

Anpassa till objektet

Checklistan ska omarbetas utifrån aktuella växter, växtbäddar och övriga växtförhållanden för att ge växterna de rätta förutsättningarna att kunna utvecklas till en långsiktigt hållbar och funktionell växtmiljö. Det kan exempelvis gälla frekvenser och mängd gällande bevattning, eller antal ogräsrensningar, samt lämplig tidpunkt för olika åtgärder beroende på växtzon och klimat på platsen. **Checklistan finns därför som excel-dokument för att kunna anpassas samt fungera som levande dokument i en skötselentreprenad som sträcker sig över flera år. Fråga efter den hos din växtleverantör!**

Pyramidregeln

AMA-koderna i checklistan är uppbyggda enligt BSAB-systemet vilket bland annat innebär att text som skrivs i en överordnad kod också gäller i underliggande koder, enligt den sk. pyramidregeln.

Dokumentation och tillsyn av vegetationsytor

De kontroll och dokumentationspunkter som finns i checklistan ersätter ej övriga krav gällande byggdagböcker, egenkontroll etc.

Skötselnivå

Redovisade frekvenser av ogräsrensning mm är ett förslag gällande skötselstandarden. Om överenskommelser saknas kan parterna justera frekvenser och mängder för att uppnå önskad eller avtalad skötselnivå i projektet.

Garantiskötselns längd

Garantiskötselns längd regleras genom överenskommelser och avtal, i normalfallet kan avtalad skötselperiod variera från 1 till 5 år. Checklistan i excelformat kan kopieras och fler ark skapas för att återspegla garantiskötselns längd.

Bevattning på olika jordar och växtsubstrat. Kolmakadam

I traditionella växtbäddar bestående av tillverkad eller naturligt bildad markjord är det ofta enklare att i viss mån förutse bevattnings- och gödslingsbehovet. **Däremot i en del av de nya substrat som används, exempelvis kolmakadam, andra blandningar med biokol samt olika pimpstenssubstrat kan vattnet ta sig ner genom växtbädden på ett annat sätt vilket oftast innebär behov av betydligt tätare intervall mellan bevattningarna. Det är därför viktigt att se över vilka olika typer av växtbäddar varje enskilt projekt har, vad terrassen består av, på vilken nivå det vattenhållande materialet finns och anpassa bevattningsfrekvenser samt gödsling utifrån de verkliga förhållandena.**

I sådana substrat är det också av yttersta vikt att uppbindningen av träd är stadig under en längre period så att inte träden står och gungar och därmed försenar etableringen.

Övriga typer av vegetationsytor

Checklistans urval av vegetationsytor bygger på AMA-koder och det kan därför finnas andra typer av vegetationselement för vilka skötselanvisningar saknas. Det kan exempelvis handla om olika typer av prefabricerade växtväggar eller växter som planteras i olika automatbevattnade växtbäddsmoduler. I dessa fall gäller inte dessa anvisningar utan till dessa växter måste skötselanvisningar tillhandahållas av respektive leverantör.

Checklista skötsel av plantskoleväxter under garantitiden

AMA-kod	Lnr.	Åtgärder
DHB.3		Allmän skötsel av vegetationsytor under garantitiden
	1	Alla kontroll- och skötselåtgärder dokumenteras. Vid kvalitetskritiska moment sker även fotodokumentation. Kontroll- och skötselåtgärder redovisas varannan vecka eller på beställarens anmodan. Ifylld och signerad checklista skickas till beställaren.
	2	Allmän tillsyn av vegetationsytor sker 2 ggr/vecka.
	3	B kontaktas omgående vid skador/sjukdomar på växtmaterial eller försämrad vitalitet.
	4	Ogräsrensning utförs mekaniskt.
	5	Fordon och redskap som används är så konstruerade att jord-/markkompaktering inte uppstår.
	6	Kontroll och dokumentation av döda växter sker 2 ggr/månad. Rapporteras till B varje månad.
	7	Erforderlig bevattning och gödsling av vegetationsytor.
	8	Vårstädning 1 ggr per år.
	9	
DHB.31		Allmän skötsel av träd buskar m m under garantitiden
	1	Kontinuerligt utbyte av döda växter i samråd med B.
	2	Växterna ska ha god tillgång till näring och vatten under vegetationsperioden, oavsett rådande väderlek.
	3	Stickkontroller för att undersöka mark-/jordfuktighet i rotklumpar och växtbäddar utförs 1 g/vecka. Mätning av mark-/jordfuktighet utförs med fuktmätare och/eller manuellt med jordsond, eller vid grundare växtbäddar med spade.
	4	Vid eventuell risk för syrebrist pga för mycket vatten eller alltför frekvent bevattning avvaktas bevattning.
	5	B kontaktas omgående vid problem med vattengenomsläpplighet eller stående blöta i växtbädd/terrass.
	6	
DHB.311		Allmän skötsel av planteringsyta under garantitiden
	1	Vegetationsperiod 1: Ogräsrensning varannan vecka under perioden maj-september innan ogräsets blomning och frösättning.
	2	Vegetationsperiod 2: Ogräsrensning 7 ggr under perioden maj-september innan ogräsets blomning och frösättning.
	3	Vegetationsperiod 3: Ogräsrensning 6 ggr under perioden maj-september innan ogräsets blomning och frösättning.
	4	Underhållsgödsling sker årligen i maj månad med ett fullgödselmedel utifrån växternas behov.
	5	Marktäckta ytor av täckbark, träflis etc kompletteras och justeras vid behov.
	6	Planteringsytor med öppen jord luckras vid varje ogräsrensning utan att växrötter tar skada
	7	Tillsyn av markdukar sker 1 g/månad. Reparation och underhåll för att upprätthålla markdukens funktion.
	8	Städning av planteringsytor sker i samband med ogräsrensning.
	9	

DHB.312		Skötsel av träd under garantitiden
	1	Eventuellt utbyte av träd som inte visar livskraftig utveckling, i samråd med B.
	2	Skydda stammar mot rådjur och gnagare genom att montera gnagskydd. Se till att de når ända ner till marken. Titta till skyddet 2 gånger per år. Ta bort skydden innan det blir för trångt. Efter några år brukar det inte behövas längre.
	3	Omedelbart underrätta B om skador på träd upptäcks.
	4	All bevattning av träd föregås av separat dokumenterade fuktkontroller där resultat redovisas. Fuktkontroller utförs manuellt med jordsond eller fuktmätare. Bevattningsfrekvens ska anpassas efter väderlek – växtbädden får aldrig bli torr och ska vara tydligt fuktig vid 300 mm djup. Vattnet ska infiltreras i växtbädden från jord-/substratyta och nedåt i växtbädden.
	5	Vattning 140 l/träd (avser trädstorlek 20-25 och större) varannan vecka mellan 15 april-tom 15 september. Tills se att rotklumpen genomvattnas samt att växtbädd för träd efter åtgärd är tydligt fuktig och genomvattnad till ett djup av 45 cm samt ca 40 cm utanför rotklump.
	6	Gödsling med 1-2 promille vid varje bevattningstillfälle april-augusti. Bevattning kan utökas till att gälla hela september vid behov, men utan gödselinblandning.
	7	Ogräsrensning för hand intill stam 1 g varannan vecka under perioden maj-september.
	8	En radie av minimum 0,5-0,75 m runt trädstam, beroende av trädstorlek, hålls fri från ogräs.
	9	Reparation och tillsyn av uppbindning av träd, 1 ggr i april, maj, juli, september.
	10	Stam- och rotskott avlägsnas minst 1 gång per år. Mindre intorkade grenar och skott i kronan avlägsnas minst 1 gång per år.
	11	All övrig beskärning i samråd med B.
	12	
	13	
DHB.313		Skötsel av buskar under garantitiden.
	1	Årlig grundgödsling på våren med start vegetationsperiod 2.
	2	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 40 cm djup.
	3	Ogräsrensning minimum var 14:e dag under perioden maj-september.
	4	Många buskar bör skäras ner på våren året efter plantering för att få en kraftigare förgrening. (Etableringsbeskärning) Undantag svagväxande och sparsamt förgrenade buskar som t.ex japanska lönnar, trollhassel m.fl.
	5	Beskärning och borttagning av torra och skadade grenar och skott sker kontinuerligt i samband med den övergripande tillsynen.
	6	
		Skötsel av barrväxter och andra vintergröna växter under garantitiden
	1	Årlig grundgödsling på våren med start vegetationsperiod 2.
	2	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 40 cm djup.
	3	Bevattning även under senhösten innan det fryser om det inte kommer tillräcklig nederbörd så att det finns ett vattenmagasin i marken till vårvintern.
	4	Om marken är frusen på vårvintern – skydda barr och blad mot solen tills tjälens lossnat och växterna kan pumpa upp vattnet från marken själva. Skydda genom att täcka växterna med juteväv, vinterväv eller genom att spruta med avdunstningsskydd. Detta gäller både första och andra vintern efter plantering.
	5	
	6	

DHB.314		Skötsel av häck under garantitiden. OBS! Gäller små häckplantor – ej Färdig Häck
	1	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 40 cm djup.
	2	Årlig grundgödsling på våren med start vegetationsperiod 2.
	3	Friväxande lövfällande häckar förnygringsbeskärs på våren 1 gång, antingen innan vegetationsperiod 1, eller innan vegetationsperiod 2.
	4	Klippta häckar kategori 1 (utan genomgående stam) uppbyggnadsbeskärs fackmässigt 1 gång per år under vårvintern.
	5	Klippta häckar kategori 2 (med genomgående stam) klipps endast på sidorna. 1 gång per år under vårvintern. Toppas först när de nått önskad höjd.
	6	Plantstöd och uppbindning i klippta häckar ses över och justeras 4 ggr per år under maj-september.
	7	Formklippning 1-2 ggr per år i juni och september.
	8	Städsegröna formklippta häckar formklipps 1 gång varje år, beskärningsperiod anpassas efter växtslag.
	9	
	10	
		Skötsel av Färdig häck (FH) under garantitiden.
	1	Direkt efter plantering görs en första trimning i toppen och på sidorna.
	2	Bevattningsfrekvens ska anpassas efter väderlek – växtbädden får aldrig bli torr- men ett riktvärde är vattning 1 gång per vecka mellan 15 april-tom 15 september under den första växtsäsongen, och 1 gång varannan vecka den andra växtsäsongen. Tillse att rotklumpen genomvattnas samt att växtbädd efter åtgärd är tydligt fuktig och genomvattnad till ett djup av 30 cm samt ca 40 cm utanför rotklump.
	3	Gödsling med 1-2 promille vid varje bevattningstillfälle april-augusti redan från första växtsäsongen.
	4	Därefter grundgödsling på våren 1 gång per år. Vissa växtslag kan behöva en kompletterande gödselgiva i juni-juli.
	5	Formklippas första gången då tillväxten kommit igång ordentligt. Oftast under sommaren år 2 efter plantering..
	6	Formklippning därefter 1-2 gånger per år i juni och september beroende på sort
	7	
DHB.315		Skötsel av rabattrosor samt klätterrosor under garantitiden
	1	Årlig grundgödsling på våren med start vegetationsperiod 2.
	2	Döda och intorkade växtdelar skärs bort. Fackmässig och sortanpassad beskärning varje vår när frostrisken är över.
	3	Borttagning av vildskott 1 g per år i april månad.
	4	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 40 cm djup.
	5	Putsning av blommor (remonterande sorter) 1 gång per månad under perioden juni-sept.
	6	På hösten klipps alla blomställningar bort och beskärningsrester mm tas bort under buskarna pga sjukdomsspridning.
	7	
	8	

DHB.316		Skötsel av klätterväxter under garantitiden
	1	Årlig grundgödsling på våren med start vegetationsperiod 2.
	2	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 40 cm djup.
	3	Uppbindning av skott som inte fäster eller klättrar själv vid 2-3 tillfällen under den första och andra växtsäsongen.
	4	Klätterväxter bör i de flesta fall skäras tillbaka efter ca ett år på växtplatsen, för att bli väl förgrenade. Klematis utgör dock ett undantag och skärs ner i samband med planteringen så att endast två bladpar återstår över markytan.
DHB.318		Skötsel av perenner under garantitiden.
	1	Perenner ska vara friska och i god växt, perenner med upprättväxande växtsätt ska hålla formen.
	2	Vårstädning: Kvarblivet löv och döda växtrester tas bort. Ytan luckras utan att växter skadas. Utföres mellan 15 mars och 30 april.
	3	Bevattning utförs var 14:e dag under perioden maj-september. Bevattning utförs så att växtbädden blir ordentligt genomfuktad ned till 30 cm djup.
	4	Gödsling sker i samband med nedskärning på våren. Efter torrperioder då bevattningen varit intensiv kan en ytterligare gödsling behövas. Dock ej senare än augusti månad. Dosering enligt fabrikantens anvisningar.
	5	Ogräsrensning utförs manuellt var 14:e dag under perioden maj-september. Ogräs tas bort med hela sitt rotsystem utan att skada växtmaterialet. Jorden luckras i samband med ogräsrensning. I samband med ogräsrensning ska vissna blommor, blad och avbrutna stjälkar tas bort.
	6	Nedskärning på våren efter varje arts förutsättning. Starkväxande arter får inte breda ut sig över andra växter. Växter med ett andra flor skärs ner.
	7	
		Skötsel av planterade blomsterlök under garantitiden.
	1	Vid plantering av blomsterlök är planteringsdjupet viktigt. Plantera lökarna på ett djup av 2-3 gånger lökens egen storlek/höjd.
	2	Vårstädning: Kvarblivet löv och döda växtrester tas bort. Ytan luckras utan att växter skadas. Utföres mellan 15 mars och 30 april.
	3	Lökblasten ska vara kvar efter blomning tills den vissnat. Då städas den bort i samband med ogräsrensning
	4	Gödsling sker på våren. Efter torrperioder då bevattningen varit intensiv kan en ytterligare gödsling behövas. Dock ej senare än augusti månad.
	5	Ogräsrensning utförs manuellt var 14:e dag under perioden maj-september. Ogräs tas bort med hela sitt rotsystem utan att skada växtmaterialet. Jorden luckras i samband med ogräsrensning. I samband med ogräsrensning ska vissna blommor, blad och avbrutna stjälkar tas bort.
DHB.34		Skötsel av Sedumytor mm under garantitiden.
	1	För vegetationsytor på bjälklag behöver projektanpassad skötselplan upprättas. Kontakta projektören.
	2	
DHB.35		Skötsel av vegetationsytor på bjälklag under garantitiden.
	1	För vegetationsytor på bjälklag behöver projektanpassad skötselplan upprättas. Kontakta projektören.
	2	

Medlemmarna i LRF Trädgård/Plantskola (branschorganisation för Sveriges plantskolor) tar ej ansvar för – och ersätter ej – växter som planteras i växtbäddar som inte är anpassade för växternas behov och därmed etablerar dåligt.

TIPS OM HUR MAN UNDVIKER VANLIGA FEL OCH FÖRHÅLLANDEN VID UTFÖRANDE OCH SKÖTSEL AV VÄXTPLANTERINGAR

Det finns olika orsaker till att det kan uppstå fel och brister i samband med utförande och skötsel av planteringar. Både växter och jord är ett levande material, att helt undvika smärre fel är ofta svårt. Men när det uppstår väsentliga fel blir de kostsamma att åtgärda och upptäcks de inte i tid leder det ofta till att växter måste bytas ut och att växtbäddar behöver göras om.

Vanliga fel och förhållanden	Kommentar
Planteringsavstånd buskar, perenner m.m.	Om inte annat överenskommits så är det bygghandlingens anvisningar som gäller. Saknas uppgifter om planteringsavstånd eller om du är osäker, fråga din växtleverantör.
Sättningar i jorden mot omgivande ytor.	Jordar sätter sig under vissa omständigheter. Kompensera för det genom överhöjning av växtbädden. Träd och solitärbuskar med jordklump ska alltid planteras på fast botten med mineraljord under jordklumpen.
Otillräckligt jorddjup i växtbädden.	Jorden torkar snabbt ut och växterna kan inte långsiktigt klara sig och utvecklas på växtplatsen. Gör det till en kontrollpunkt att se över växtbäddarnas jorddjup innan växterna planteras.
Växter som planterats för djupt.	Det räcker oftast inte att ta bort jord ovanpå rotsystemet, växterna måste lyftas till rätt nivå i växtbädden vilket innebär att mer jord får tillföras under rotsystemet innan växten åter planteras.
Mullhaltigt material i växtbäddens djupare lager.	Mullhaltigt material djupare ner än ca 30-50 cm kan orsaka metangas som skadar växtrötterna.
Tillförda jordar med kvalitetsbrister.	Använd i första hand naturligt bildad matjord som har stabil struktur och mullhalt. Naturlig bildad jord från annat håll är andrahandsalternativet. Fabrikstillverkade jordar saknar biologiskt liv och stabil struktur. Mullhalten sjunker snabbt vilket ger sättningar i jorden.
Planteringar som växer igen med ogräs.	Se till att det är fritt från rotoogräs innan plantering. Var noga med ogrärensningen både under tiden mellan färdig anläggning och slutbesiktning (färdigställandeskötsel) och i samband med etableringsskötseln.
Torkskador under etableringstiden.	Kontrollera jordfuktigheten ofta. En varm sommarperiod kan det behövas två kontroller per vecka.
Näringsbrist.	Gör en jordanalys före plantering och grundgödsla vid behov till en måttlig näringsnivå. Utför jordanalyser även under etableringstiden. Gödsla vid behov och med analysvaren som utgångspunkt.
Torkskador på växtmaterialet pga. brister i hanteringsrutiner i samband med långtidsförvaring av växter.	Sträva i första hand efter att plantera växterna så snart som möjligt efter växtmottagandet, det minimerar risken för konditionsnedsättning som påverkar växternas etableringsförmåga. Skydda växterna från vind och sol och håll dem väl uppfuktade.
Växtkvaliteter/arter/sorter som inte motsvarar det beställaren föreskrivit.	Vid brist på efterfrågade arter/sorter/växtkvaliteter, gör en avstämning med beställaren så att ersättningsväxterna kan godkännas innan leverans och plantering.
E-certifikat saknas för E-plantor.	E-certifikat ska medfölja samtliga E-plantor.

Medlemmarna i LRF Trädgård/Plantskola (branschorganisation för Sveriges plantskolor) tar ej ansvar för – och ersätter ej – växter som planteras i växtbäddar som inte är anpassade för växternas behov och därmed etablerar dåligt.